

Студент 1 курсу
фінансового факультету ХНЕУ

ОСОБЛИВОСТІ ІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ У СВІТОВЕ ГОСПОДАРСТВО

Анотація. Розглянуто проблему інтеграції України у світове господарство та особливості розвитку міжнародних відносин. Обґрунтовано особливості інтеграції України у світову господарську систему та виявлено практичне значення інтеграційних процесів для економіки країни.

Аннотация. Рассмотрена проблема интеграции Украины в мировое хозяйство и особенности развития международных отношений. Обоснованы особенности интеграции Украины в мировую хозяйственную систему и выявлено практическое значение интеграционных процессов для экономики страны.

Annotation. The problem of integration of Ukraine in the world economy and the features of international relations development are considered. The peculiarities of integration of Ukraine in the world economic system have been proved and practical value of integration processes for national economy has been revealed.

Ключові слова: економічна інтеграція, економічний потенціал, міжнародна торгівля, міжнародний рух капіталу, міжнародна міграція робочої сили.

Проблема інтеграції України у світове господарство є актуальною, тому що розвиток відносин обов'язково призводить до інтеграційних процесів, а сприйняття України як надійного зовнішнього партнера об'єктивно потребує її входження у світове співробітництво на принципах рівноправності та взаємної вигоди.

Проблеми інтеграції України у світове господарство висвітлено в працях багатьох зарубіжних і вітчизняних вчених: Ликтян Д. Т., Дахно І. І., Пахомова Ю. М., Лук'яненко Т. Г., Губцького П. В. та ін. Вчені дослідили важливість ролі інтеграції української економіки у глобальні міжнародні економічні процеси.

Метою статті є обґрунтування особливостей інтеграції України у світову господарську систему та виявлення практичного значення інтеграційних процесів для економіки країни.

Для того, щоб зрозуміти сутність даної роботи, треба володіти основними теоретичними даними за обраною темою.

Економічна інтеграція – це об'єктивний процес розвитку глибоких, стійких взаємозв'язків та поділу праці між національними господарствами, створення міжнародних господарських комплексів у межах держави. Економічна інтеграція – форма інтернаціоналізації господарської діяльності (виробництва), зближення та поглиблення взаємодії національних економік. Вона зумовлена зростанням продуктивних сил, підвищенням рівня усупільнення виробництва та науково-технічною революцією. Також важливо знати, що таке міжнародний розподіл праці. Це – вища форма суспільного територіального розподілу праці; спеціалізація виробництва окремих країн на певних видах продукції, якими вони обмінюються. Ключовим поняттям є економічний потенціал. Економічний потенціал – це система відносин економічної власності між людьми у взаємодії з розвитком продуктивних сил та базисними елементами господарського механізму, що виступають основним джерелом розвитку економічної системи, її можливостей. Щодо міжнародної торгівлі, то вона посідає особливе місце в складній системі світогосподарських зв'язків. Міжнародна торгівля – це торгівля між країнами, яка складається із ввозу (імпорту) товарів і послуг та їх вивозу (експорту). В її основі лежить міжнародний поділ праці. Згадуючи міжнародну торгівлю треба згадати про міжнародний рух капіталу. Це поняття включає одностороннє переміщення за кордон певної вартості в товарній чи грошовій формі з метою отримання прибутку чи підприємницької вигоди. На відміну від міжнародної торгівлі, коли за кордон переноситься акт реалізації прибутку, що вже міститься в товарі, який експортується, міжнародний рух капіталу означає переміщення за кордон процесу створення прибутку. І останнім поняттям, яке є досить актуальним у наш час є міжнародна міграція робочої сили, тому що досить багато людей намагаються виїхати за межі країни. Отже, міжнародна міграція робочої сили – це переселення працездатного населення з одних країн в інші строком більше, ніж на один рік, викликане причинами економічного та іншого характеру [1].

Унікальність переважаючої більшості країн колишнього СРСР полягає в тому, що вони виникли на руїнах відносно цілісної економічної і політичної системи. У зв'язку з цим ним об'єктивно необхідні час і відповідні зусилля для національно-державної ідентифікації, створення ряду передумов ефективного включення їх в глобальні економічні структури й процеси.

Можна виділити три визначальних передумови, реалізація яких створить сприятливі можливості для включення економіки України в глобальні процеси і структури. Мова йде про системну ринкову трансформацію, реструктуризацію і відвертість економіки. Головним у цій тріаді є, очевидно, перший блок, що передбачає системну трансформацію економіки від ізоляціонізму до відвертості, перехід від тоталітарно-директивної моделі суспільства до ринкової. Досвід свідчить, що ринкова трансформація розвивається у трьох основних напрямках: лібералізація економіки, приватизація власності, інституціоналізація (створення ринкової інфраструктури). При цьому виняткову роль для України відіграє створення атрибутів загальнооекономічної і ринкової інфраструктури, стан відвертості економіки для більш широкого її включення в торгово-економічні, фінансово-інвестиційні, виробничо-технологічні глобальні процеси.

В Україні прийнятий ряд законів, що створюють номінальні можливості для включення її економіки в світове господарство, в міжнародний розподіл праці. Це, зокрема, Закони "Про зовнішньоекономічну діяльність", "Про режим іноземного інвестування", "Про спеціальні (вільні) економічні зони" та ін. У 2011 р. вже існувало більше 4 000 спільних підприємств, на основі чого залучено близько 800 млн дол. США прямих зарубіжних інвестицій. Цей процес розвивається і далі. Є всі основи стверджувати, що в Україні формуються економічні, матеріальні, інституційні й інші передумови для поступового включення її економіки в світогосподарські процеси і структури.

Розглядаючи інтеграцію України у світове господарство в контексті розвитку світової економіки, можна виділити такі елементи, що характеризують стан взаємодії України і світової економіки: структуру національної валютної системи, географічну і продуктову структуру зовнішньої торгівлі, кількість іноземних інвестицій у національну економіку, участь у міжнародних міграційних процесах.

Для України сталий розвиток та інтеграція у світове господарство є поки що декларацією про наміри. Мета цієї декларації достатньо актуальна та перспективна. Вона передбачає здійснення переходу на шлях сталого розвитку та нагально вимагає радикальних реформ національної економіки:

- потрібно врахувати досвід європейських країн та специфіку розвитку молоді ринкової економіки України;
- більш докорінно реформувати сферу економічної й соціальної політики держави;
- надати регіонам широкі можливості для здійснення економічних реформ на місцях, наприклад надати більші повноваження фінансовим органам;
- створення та розвиток спільних підприємств та спеціальних зон "вільного підприємництва" на території України;
- приділяти велику увагу міжнародному туризму;
- проводити раціональну експортну політику;
- здійснювати контроль за виконанням плану дій "Україна – ЄС" і застосування санкції у разі зниження ефективності економічних реформ.

Реалізацію цих реформ забезпечить виважена, послідовна зовнішньоекономічна державна політика, результативність якої засвідчуватиметься майбутнім високим рейтинговим статусом нашої країни у світовому співтоваристві [2, с. 11].

Говорячи про інтеграцію України у світове господарство, потрібно зазначити її результати у зовнішній торгівлі. На 01.01.12 Україна торгувала вже із 193 країнами світу. Найбільший обсяг експорту припадав на Росію – 38,7 % від загального обсягу експорту. Загальний обсяг зовнішньої торгівлі у 2011 р. становив 32365,2 млн дол., у тому числі експорт – 14 061,7 млн дол., імпорт – 18 203,5 млн дол. Дефіцит торговельного балансу дорівнював 4 141,8 млн дол. [3, с. 6].

Загальний обсяг зовнішньої торгівлі послугами становив 5 534,18 млн дол., у тому числі експорт – 4 745,6 млн дол., імпорт – 787,54 млн дол.

У структурі зовнішньої торгівлі виділяються: продукція тваринництва, яка становить 4,2 % експорту; продукти рослинного походження – 6,2 %; продукція харчової промисловості – 9,1 %; хімічної промисловості – 11,7 %; металургійного комплексу – 32,3 %; вироби транспорту – 4,5 % [4, с. 43].

Головна мета державної зовнішньоекономічної політики полягає в створенні умов для формування довгострокових конкурентних переваг у вітчизняних товаровиробників [5, с. 49].

Україна має значні природні переваги: достатнє число робочої сили, вигідне географічне положення, багаті природні ресурси тощо. Але це тільки можливі потенційні переваги, їх ще треба розвивати і реалізувати.

Для використання конкурентних переваг українській економіці потрібно зосередити свою діяльність на: розвинену промисловість, наявність високих технологій тощо.

Для сучасного світового господарства найважливішою формою міжнародних економічних відносин є міжнародний рух капіталу. Протягом усього періоду існування незалежної України спостерігається "відплив капіталу за кордон", що є характерним для будь-якої нестійкої економіки. Оскільки це процес, властивий скоріше тіньовому сектору економіки і невраховуваний у платіжному балансі як прями зарубіжні інвестиції резидентів України, то на сьогодні про офіційний експорт капіталу з України говорити важко.

Українська економіка, головним чином, є об'єктом інвестування. За даними ЮНКТАД, у 2012 р. загальносвітовий обсяг прямих іноземних інвестицій (ПІІ) зріс порівняно з 2011 р. на 40 % і становив 315 млрд дол. 15 % з них припали на "Азійських тигрів". На частку 100 країн, які закінчують таблицю реципієнтів капіталу, у тому числі Україну, припадає всього 1 % ПІІ [4, с. 49].

Однак слід сказати про зростання обсягів інвестицій у національне господарство України. На 01.01.11 р. їх обсяг був меншим за 1 млрд дол.; на 01.01.12 – 2,1 млрд дол. Найбільше прямих іноземних інвестицій в економіку України припадає на США – 217,4 млн дол. (17 % від усього обсягу ПІІ); на Німеччину – 176,6 млн дол. (14,4 %); Росію – 115,1 млн дол. (9,4 %); Нідерланди – 82,7 млн дол. (6,7 %); Кіпр – 66,5 млн дол. (5,4 %) [6, с. 78].

Для регулювання процесу взаємовідносин України зі світовою економікою в галузі міграції населення створено Державний комітет у справах національних міграцій (ДКНМ). Крім того, управління у справах верховного комісара ООН з прав біженців відкрило свій офіс у Києві.

Загалом кордони України протягом року в обох напрямках перетинають понад 100 млн осіб [6, с. 79].

На основі викладеного можна зробити висновок, що Україна як країна, що виникла в результаті процесів регіоналізації, процесу розвитку світової економіки, є досить інтегрованою у світове господарство і процес інтеграції визначається процесами формування нової структури системи "світове економіка".

Інтеграція України в світове господарство – один з пріоритетів її державної політики з моменту проголошення незалежності. Активне включення України в міжнародний поділ праці (МПП) повинно слугувати:

- підтримці в функціональному стані її галузей у період структурної перебудови і становлення ринкових відносин у державах Європи;
- отриманню вигод від участі в МПП за рахунок використання порівняльних переваг у виробництві тих або інших товарів;
- забезпеченню оптимальних масштабів випуску продукції, гарантуючих окупність витрат на розробку й освоєння випуску нових видів продукції;
- отриманню доступу до світових ресурсів науково-технічної інформації й капіталу.

Як показує світовий досвід, інтеграція в сучасну світову економіку – це тривалий процес, який вимагає вироблення довгострокової економічної політики, що враховує історичні і господарські особливості кожної конкретної країни, тенденції НТП і світогосподарських зв'язків. Її реалізація складається в структурній перебудові економіки,

підвищенні конкурентоспроможності її галузей, суттєвої перебудові форм і методів господарських зв'язків, у поступальному русі вперед у напрямі більшої відкритості економіки.

Наук. керівн. Зайцева І. С.

Література: 1. Економічний словник [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://abc.informbureau.com/>. 2. Дяченко О. О. Особливості входу України до системи світового господарства / О. О. Дяченко, О. П. Пристайко // Формування ринкових відносин в Україні : збірник наукових праць . – 2011. – Вип. 5. – С. 10–14. 3. Про затвердження стратегії інтеграції України до ЄС : Указ Президента України // Урядовий кур'єр. – 1998. – С. 6–10. 4. Бачурин А. Интеграция экономик и создание общего рынка – веление времени / А. Бачурин // Экономист. – 2011. – № 9. – С. 43–51. 5. Егоров И. Иностранные инвестиции в экономику Украины: тенденции и ожидания / И. Егоров, В. Михайлов // Финансовая Украина. – 2011. – С. 48–60. 6. Кириченко О. Деякі аспекти входження України у світову господарську систему / О. Кириченко // Економіка України. – 2010. – № 7. – С. 75–82.